

8. https://www.canva.com/design/DAFHblAm3h4/O5S92dqhtFNPxV4K9IwyQw/view?utm_content=DAFHblAm3h4&utm_campaign=designshare&utm_medium=link2&utm_source=sharebutton
9. https://www.canva.com/design/DAFHC5tn36o/fsvpX2V9xx4IopNRVJnmJg/view?utm_content=DAFHC5tn36o&utm_campaign=designshare&utm_medium=link2&utm_source=sharebutton
10. <https://www.youtube.com/watch?v=0OWVTWIo6u4>.

CZU: 371.123:371.135

DOI: 10.46727/c.v2.1-2-10-2022.p147-152

PERSONALITATEA EVALUATORULUI

STRATAN Victoria,

Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă”, Chișinău, Republica Moldova,

ORCID: 0000-0002-1258-6008, e-mail: stratan.victoria@gmail.com

Rezumat. *Articolul elucidează unele aspecte privind personalitatea cadrului didactic în contextul procesului evaluativ. Sunt oglindite trăsăturile și însușirile de personalitate ale profesorului implicate în actul evaluativ, se prezintă sistemul de indicatori și descriptori ce configurează semnificația conceptului de competență evaluativă ale cadrelor didactice. În contextul promovării educației de calitate și a evaluării autentice, se specifică simptomele de evitat în calitate de evaluator.*

Cuvinte-cheie: *personalitatea evaluatorului, evaluare, valori morale, competență evaluativă.*

Abstract. *The article elucidates some aspects of teacher personality in the context of the evaluation process. The personality traits and attributes of the teacher involved in the evaluative act are reflected, and the system of indicators and descriptors that shape the meaning of the concept of teachers' evaluative competence is presented. In the context of promoting quality education and authentic evaluation, it specifies the symptoms to avoid as an evaluator.*

Keywords: *personality of the assessor, assessment, moral values, evaluative competence.*

Personalitatea reprezintă o sinteză calitativă de procese și însușiri biopsihosociale necesare efectuării diferitelor activități care îl solicită pe om în cadrul raporturilor sale cu societatea în care trăiește. Comparativ cu alți factori care intervin în procesul educațional, personalitatea profesorului este substanțială. Personalitatea și atitudinea profesorului, valorile morale și sociale pe care le întruchipează devin adeseori modele de viață pentru discipoli. Personalitatea cadrului didactic trebuie să fie creatoare, să întruchipeze în sine calitățile unui bun specialist, ale unui om de înaltă cultură și integritate. Un profesor este respectat dacă reușește să câștige încrederea discipolilor, pe

baza recunoașterii competenței profesionale, dar și obținerea, păstrarea respectului. Este un proces dificil, ce semnifică orientarea activității educative astfel încât să satisfacă în același timp interesele elevilor și cerințele de calitate, proces rezultat din trăsăturile de personalitate și atitudini profesionale cum ar fi, măiestria pedagogică, tactul în relații, obiectivitatea în evaluare [3,4].

În esență, fiecare dintre noi a resimțit „povara” evaluării, respectiv tensiunea de dinaintea unui examen, stresul inerent al derulării acestuia, reverberațiile lui în timp asupra persoanei în cauză. Secvența evaluativă se poate transforma, dacă nu suntem atenți, într-o „sperietoare”, viciind tot ce s-a întreprins până în acest moment. Or, o educație autentică se centrează pe o evaluare întremătoare, motivantă, prin atragerea naturală a educatului în evidențierea adevărului deținut, prin punerea lui în situația de a rezolva probleme, prin crearea unei bucurii a cunoașterii.

Se consideră că personalitatea cadrului didactic este implicată în actul de evaluare în triplă ipostază: ca realizator al programului de instruire, prin acțiunea sa ca examinator și prin trăsăturile sale de personalitate. Trăsăturile de personalitate se reflectă în comportamentul acestuia ca evaluator, care își găsesc expresia într-o adevărată „ecuație personală a examinatorului” efectul cunoscut sub denumirea de „eroare individuală constatată”. Dintre trăsăturile și însușirile cadrului didactic, următoarele sunt mai evident implicate în actul evaluativ:

Figura 1. Trăsăturile și însușirile cadrului didactic implicate în actul evaluativ

Așadar, profesia didactică are o dimensiune extrem de puterică, o încărcătură valorică și etică extraordinară în ceea ce privește procesul evaluativ, impregnate de trăsăturile și însușirile de personalitate. Cadrul didactic este un actor care conferă semnificații, iar formarea competențelor în domeniul evaluării rezultatelor școlare, reprezintă o condiție esențială pentru integrarea în sistemul educațional de calitate. În temeiul celor enunțate, Standardele de competență profesională ale cadrelor didactice din învățământul general stipulează, drept indicator de performanță în domeniul

evaluării rezultatelor școlare, „*cadrul didactic evaluează și oferă conexiuni inverse în vederea sporirii performanțelor*”. Pentru acest indicator se precizează necesitatea realizării/demonstrării de către cadrul didactic a următoarelor aspecte/descriptori:

- Diversificarea metodelor și instrumentelor de evaluare inițială, formativă și sumativă pentru monitorizarea și evaluarea procesului de formare a abilităților și dezvoltare a competențelor.
- Asigurarea utilizării individualizate și diferențiate a strategiilor de evaluare și autoevaluare, pornind de la particularitățile individuale și de vârstă ale copiilor/elevilor.
- Asigurarea corectitudinii, obiectivității și relevanței evaluării.
- Analiza continuă a performanțelor subiectului, urmărindu-i progresul educațional.
- Oferirea sistematică a conexiunii despre rezultatele școlare subiecților abilitați.
- Aplicarea standardelor de eficiență a învățării în cadrul realizării evaluărilor, în concordanță cu Referențialul de evaluare a competențelor specifice formate elevilor.

Anume acest sistem de indicatori și descriptori configurează semnificația conceptului de *competență evaluativă ale cadrelor didactice* [7].

În plus, evaluarea rezultatelor școlare, ca acțiune componentă a procesului didactic și ca atribut principal al profesorului, generează variate atitudini, inclusiv conduită morală. În acest context, conduita morală este strâns legată de aspecte ale personalității, cum ar fi abilitățile de comunicare, trăsăturile temperamentale – elemente apreciate ca relevante în judecățile morale realizate de elevi asupra muncii profesorilor. Educația are o natură etică intrinsecă, iar procesul evaluativ comportă dimensiuni ce pot fi analizate în lumina valorilor etice. Prin faptul că sunt situați într-un câmp viu de relații interpersonale și că trebuie să selecteze obiective, conținuturi, strategii de evaluare, profesorii au de luat decizii etice în fiecare zi. Procesul educativ, și ca urmare cel evaluativ, poate fi considerat și un ansamblu de dileme morale. Cultivarea și interiorizarea valorilor morale constituind finalități ale activității cadrelor didactice de pretutindeni.

Ceea ce transpare în exterior din prestația didactică a profesorilor nu sunt doar aspecte cognitive, legate de distribuția cunoștințelor și formarea abilităților, ci și elemente etice, adevărate teorii morale personale, componente ale etosului personalității evaluatorului. Aceste teorii subiective oferă interpretări și justificări ale deciziilor luate. Procesul evaluativ este o practică etică, întrucât profesorii operează cu diferite categorii de valori, publicul-țintă este vulnerabil, iar posibilitățile de influențare sunt incomparabile cu ale altor profesii [3].

În lumina considerațiilor anterioare, cercetătorul C. Cucuș reliefează câteva simptome de evitat în calitate de evaluator:

1. Simptomul psihotic. Unii profesori transformă evaluarea într-un prilej de etalare a științei, a puterii, a personalității lor. Naturile psihotice abia așteaptă să demonstreze cât de „tari” sunt. Sunt profesorii care abia așteaptă să-și „articuleze” elevii (cu note/calificative proaste, bineînțeles), să le

demonstreze că „nu știu” , că „știu prea puțin” (comparativ cu ei). Aceștia evaluează neștiința, nu știința. Evaluarea nu trebuie să se transforme într-o instanță „psihanalitică” de tratare a nervilor acumulați. Evaluăm nu pentru a ne „rezolva” pe noi înșine, ci pentru a-i ajuta pe alții.

2. Simptomul obiectivității exagerate. Alți profesori sunt tentați să „măsoare” cât mai exact conduitele elevilor, fiind atenți mai degrabă la cum să fie imparțiali decât la conținuturile care se evaluează, la motivul pentru care face evaluarea, la ce efecte psihologice produce. Capcana obiectivității exagerate este la fel de dăunătoare ca și relativismul subiectivist. Cunoștințele, aptitudinile, atitudinile elevilor sunt tratate asemenea unor „obiecte” care pot fi determinate exact (măsurate cu metrul, cântărite cu balanța etc.). Or, scopul evaluării este de a-i face pe elevi să învețe mai bine pe baza a ceea ce demonstrează că știu deja. Evaluarea presupune o depășire a cantității în favoarea calității (ce salt a făcut elevul, ce subtilitate interpretativă a avansat, ce opinie a avut etc.). A ține neapărat să fii obiectiv în evaluarea unor opinii, interpretări și atitudini este ceva absurd. În plus, evaluăm nu numai ceea ce elevul demonstrează acum, ci și ceea ce poate el să realizeze în perspectivă. Ne sprijinim pe prezent, dar stăm cu fața către viitor. Or, speranța nu poate fi măsurată, ci profilată, indusă, proiectată.

3. Simptomul instrumentalismului. O serie de profesori ajung la un asemenea grad de instrumentalizare a evaluării, încât sunt copleșiți de tehnici în defavoarea altor disponibilități ale evaluării. Evaluatorul consideră că totul ține de instrument, de acuratețea și „puritatea” lui. Transferă responsabilitățile evaluative dinspre ei, ca subiecți, către instrumentele de evaluare (teste standardizate, probe docimologice, programe de evaluare pe calculator etc.). Evaluăm nu „inginerește”, ci omenește.

4. Simptomul deturnării. Sunt evaluatori care deturnează evaluarea în mijloace de menținere a ordinii sau de constrângere a elevilor pentru a adopta anumite conduite (de frică, de supunere, de manipulare). Evaluarea este „arma” ascunsă a unui cadru didactic nesigur, fără personalitate. Funcția evaluării nu mai este de a diagnostica, a prevedea, a institui o realitate pozitivă, ci de a inspira teamă și forță. Se ajunge, astfel, la un abuz, la o depreciere a statutului și sensului evaluării. Evaluăm nu îngrozind, ci îndrăgind.

5. Simptomul conformității. Altă posibilă capcană este cea a mimetismului, a pretenției conformității celor spuse de elevi cu ceea ce s-a „dictat” de către profesor sau se găsește în manual. Sunt evaluatori care „se simt gâdilați pe la urechi” doar atunci când elevii relatează spusele acestora. Profesorul devine un „comparator” între două seturi de cunoștințe, gratificând doar ceea ce se potrivește mai bine cu referința indicată. Orice deviație este sancționată, gândirea critică înăbușită, opinia proprie și judecata sunt desființate. Evaluăm nu comparând, ci edificând [2].

În aceste condiții, acțiunea cadrului didactic ca evaluator poate reprezenta sursă de divergență în evaluare, reieșind din varietatea stilurilor dezvoltate. Unii văd în evaluare un mijloc de apreciere

a eforturilor elevilor și a rezultatelor obținute și mai puțin a calității actului didactic. Din altă perspectivă, sunt profesori care realizează acțiunile evaluative ca mijloc de întărire a autorității lor, în timp ce alții îl utilizează ca mijloc de recunoaștere, de apreciere exactă a performanțelor elevilor și chiar de stimulare a acestora [6].

Prin urmare, dilema evaluării este una mult mai dificilă decât pare la prima vedere. Relația dintre profesori și elevi poate să fie profund afectată de modul în care cel dintâi evaluează prestația acestora din urmă. Multe lucruri poate ierta un elev profesorului său: că nu stăpânește bine materia pe care o predă, că nu comunică eficient, că este neclar în exprimare etc. Însă nu-i va ierta niciodată o evaluare eronată. Iată un prim aspect asupra căruia profesorul trebuie să reflecteze atunci când este vorba despre evaluarea elevilor, aceasta trebuie să fie un proces cu un grad mare de obiectivitate, dar și de complexitate, să cuprindă multe elemente, multe aspecte, să nu lase în afara evaluării factorii care contează pentru elevi. Cercetătorul I.O. Pânișoară afirmă „cu cât persoana percepe că inechitatea este mai mare cu atât suferă mai mult”. Educabilii se simt foarte rău atunci când consideră că profesorul îl avantajează pe unul dintre ei și acesta este apreciat în mod nemeritat.

În consecință, perspectiva etică se impune ori de câte ori avem o acțiune, un câmp ideatic sau o știință care vizează omul, direct sau indirect. Subiectivitatea pe care o comportă actul evaluativ își are în primul rând sursa în faptul că aprecierea este produsul unor operatori umani. Problema adevărată constă în a asigura condiții pentru ca subiectivitatea să se manifeste în limite restânse, în *relațiile cu elevii. În acest sens Codul de etică indică: „cadrele didactice respectă și aplică normele de conduită în procesele de instruire și de evaluare”* [1, p.5]. Or, inechitatea, reală sau doar percepută ca atare de elev, devine punctul de pornire fisurare a relației dintre cadrul didactic și elevii săi. Un puternic motor al acestor dezechilibre reprezentându-l erorile pe care profesorul le face atunci când evaluează. Uneori nici nu ne dăm seama, alte ori erorile li se par firești celor care le comit, alteori însă, erorile sunt mai greu de evidențiat și nu puține sunt cazurile în care profesorii le cad victime fără să își dea seama [5].

În concluzie, evaluarea competențelor elevilor constituie, indirect și în anumite limite, și o evaluare a calității predării, a prestațiilor profesorilor. Fiecare personalitate se angajează în procesul evaluării în întregime, își exprimă emoțiile, ideile, experiențele, competențele. Eventualele eșecuri ale elevilor pun într-o lumină nefavorabilă nu mai activitatea lor de învățare, ci și activitatea, personalitatea cadrului didactic. Rolul evaluatorului este acela de a selecta și organiza informațiile, de a comunica inteligibil și a argumenta aceste informații, de a încuraja elevii, de a stabili cauzele unor eventuale insuccese după evaluarea rezultatelor și de ai ajuta pe elevi să le depășească.

Articol realizat în cadrul proiectului de stat „Inovarea sistemului național de evaluare a rezultatelor școlare din perspectiva paradigmei competențelor” (20.80009.0807.32)

Bibliografie:

1. Codul de etică al cadrului didactic. Chișinău, 2016, 12 p.
2. CUCOȘ, C. Teoria și metodologia evaluării. Iași, Polirom, 2008. 265 p. ISBN 978-973-46-0936-9
3. GHIAȚAU, R. Etica profesiei didactice. Iași, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”, 2013. 209 p. ISBN 978-973-703-894-4
4. PALICICA, M. Prelegeri pedagogice. Timișoara, Orizonturi Universitare, 2002. 120 p. ISBN 973-8391-31-837-015-3
5. PÂNIȘOARĂ, I.O. Ghidul profesorului. Iași, Polirom, 2017. 255 p. ISBN 978-973-46-6996-7
6. RADU, I.T., EZECHIL, L. Didactica: teoria instruirii. Pitești: Paralela 45, 2006. 312 p. ISBN 973-697-230-5
7. Standarde de competență profesională ale cadrelor didactice din învățământul general. Chișinău, 2018.

CZU: 37.018.8

DOI: 10.46727/c.v2.1-2-10-2022.p152-157

COMPETENȚA METACOGNITIVĂ: COMPONENTE ȘI CARACTERISTICI

TOMA Mariana,

doctorandă, Școală Gimnazială Unirea, com. Braniștea, jud. Galați, Romania,

ORCID: 0000-0002-4892-5382, e-mail: marina_bej@yahoo.com

Rezumat. *Competența metacognitivă are un rol deosebit de important în formarea personalității elevilor, deoarece contribuie la operaționalizarea competenței a învăța să înveți, una dintre cele opt competențe-cheie europene și se bazează pe relația cadru didactic-elev. Metacogniția poate lua forma: cunoștințelor metacognitive, experiențelor metacognitive, a obiectivelor și cea a strategiilor. Elevii trebuie să utilizeze pe parcursul școlarității diverse modalități pentru formarea competenței metacognitive, dintre care: a ști să observe, a ști să fie atent, a ști să-și controleze emoțiile, a ști să utilizeze ceea ce a memorat, a ști să raționeze, a ști să înțeleagă și să învețe.*

Cuvinte cheie: *metacogniție, competența metacognitivă, elemente ale metacogniției, modalități.*

Abstract. *Metacognitive competence has a particularly important role in the formation of students' personality, as it contributes to the operationalization of the competence to learn to learn, one of the eight European key competences, and is based on the teacher-student relationship. Metacognition can take the form of: metacognitive knowledge, metacognitive experiences, goals, and strategies. During school, students must use various methods for the formation of metacognitive competence, including: knowing how to observe, knowing how to pay attention, knowing how to control their emotions, knowing how to use what they have memorized, knowing how to reason, to know how to understand and learn.*

Keywords: *metacognition, metacognitive competence, elements of metacognition, modalities.*